

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф. д. ик н. Виржиния Иванова Желязкова от
Висшето училище по застраховане и финанси – София**

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките”
в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: д-р Ирена Бруквицка

Тема: “Икономически аспекти на лечението на диабетно стъпало и отражението им върху системата на здравеопазването в Полша”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 816 от 12.12.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “Икономически аспекти на лечението на диабетно стъпало и отражението им върху системата на здравеопазването в Полша” за придобиване на научна степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е д-р Ирена Бруквицка – кандидат към катедра „Финанси и застраховане“

Предадените от д-р Ирена Бруквицка материали включват следните документи:

- Автобиография
- Дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“
- Автореферат на дисертационния труд

- Списък на научните публикации във връзка с настоящата процедура
- Списък на приносните
- Резюмета на научните публикации
- Справка за изпълнение на националните минимални изисквания за присъждане на НС „доктор на науките“ според Закона за развитие на академичния състав (ЗРАСРБ) в Р България и Правилника за неговото прилагане
- Справка за цитиранията на кандидата
- Диплома за придобита образователна и научна степен „доктор“
- Декларация за оригиналност на дисертационния труд.

Кандидатът е приложила общо:

- 14 броя студии, от които 12 в съавторство, в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове
- 109 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, част от които в съавторство
- 30 глави от колективни монографии, част от които в съавторство
- 3180 броя цитирания в различни научни издания. Приложена е също така и книга на базата на настоящия дисертационен труд.

Представеният впечатляващ брой публикации и цитирания надхвърля значително националните минимални изисквания за присъждане на НС „доктор на науките“ според Закона за развитие на академичния състав (ЗРАСРБ) в Р България и Правилника за неговото прилагане.

Имам бележки по оформлението на документите и те са технически – статиите, представени като публикувани в издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, всъщност са публикувани в реферирани списания с научно рецензиране. Това налага преизчисляване на точките на кандидата, но, поради значителния брой публикации, не оказва никакво влияние върху оценката на изпълнението на изискванията на ЗРАСРБ. Също така дисертационният труд вече е издаден като книга и определен като „хабилитационен

труд“ в справката за изпълнение на националните минимални изисквания, а това е всъщност „книга на базата на дисертационния труд за присъждане на НС „доктор на науките“. За целите на настоящата процедура хабилитационен труд не се изисква, а това, че текстът на дисертацията вече е публикуван, е само предимство за кандидата.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Д-р Ирена Бруквица има впечатляваща биография. Тя е родена на 12 февруари 1968 г. в гр. Влодава, Полша. Завършва Медицински професионален колеж през 1991 г. и през 1992 г. започва обучение за медицинска сестра в Медицинската академия в Люблин, което завършва през 1996 г. Получава степента доктор по хуманитарни науки през 2000 г. в Факултета по социални науки на Университета на Силезия в Катовице с дисертация на тема: „Социално-икономически условия на проблема с алкохолизма в общностите на окръг Ярослав“. След това започва работа в Държавното висше професионално училище в Ярослав като преподавател. От 2000 г. до 2002 г. д-р Бруквица е пълномощен представител на ректора за издръжката на студентите, а от 2001 г. е назначен за директор на университетското обучение за следдипломна квалификация на медицински сестри и акушерки към Държавния университет за приложни науки в Ярослав. В годините 2005-2015 г. тя е директор на Института по опазване на здравето.

От 2016 г. д-р Бруквица започва работа във Висшето училище по здравни науки в гр. Жирардов, Полша, където като отговаря за магистърските програми. Паралелно с това от 2022 г. тя е директор на университетското следдипломно обучение на медицински сестри и акушерки.

От началото на професионалната си кариера д-р Бруквица активно участва в дидактически дейности, провеждайки лекции, упражнения, практически занятия, семинари и практически изпити със студенти от различни специалности. Към момента тя води часове по социология, акушерство и сестринство по акушерство и гинекология, психиатрия и психиатрично сестринство, промоция на здравето, бакалавърски семинар със студенти по медицински сестри, както и екологична психиатрия и първа помощ в областта на социалната работа, а също така и по козметология и вътрешна сигурност.

Д-р Бруквица е автор на значителен брой научни публикации, част от които с изразен интердисциплинарен характер. Богатата ѝ научна продукция свидетелства за

нейната изключителна творческа активност, както и за способността ѝ да работи в авторски колектив, видно от сериозния брой съвместни научни публикации, на които тя е автор. Именно дългогодишния ѝ опит е подпомогнал формирането ѝ като задълбочен учени и практик, което тя демонстрира във високите качества на дисертационния си труд.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Диабетът е сред често срещаните хронични заболявания на населението в света и Полша не прави изключение от тази ситуация. Диабетното стъпало се развива в резултат от протичането на заболяването и води до трайно нарушаване на работоспособността на заболелите лица. Затова е много важно в държавата да са налице необходимите икономически предпоставки, за да бъде възможно организирането на адекватно лечение на този сериозен здравословен проблем.

Дисертационният труд е посветен именно на този важен въпрос и затова притежава актуалност и дисертабилност. Целта на труда е дефинирана ясно: „.....да разкрие тенденциите в полската система за проследяване на лечението и грижите за диабетици при лечението на синдрома на диабетното стъпало.“ Кандидат д-р Бруквицка определя три изследователски хипотези, които изследва в работата си, като ги детайлизира в още редица допълнителни хипотези. Намирам, че така възприетият подход на декомпозиране на основните твърдения, които ще се проверяват в рамките на изследването, е интересен и считам, че за целите на труда е удачен.

4. Познаване на проблема

Авторът очевидно е много добре запозната с тематиката на изследването. Това става ясно на първо място от впечатляващия списък на използваната литература – общо 283 източника от интердисциплинарен характер на различни езици. На второ място, яснотата при представяне на хипотезите и разгръщането на доказателствената част в изложението говори за задълбочените познания и осмислянето на изследвания проблем от кандидата. На трето място, логичната структура на дисертационния труд, последователността и лекотата, с която кандидатът представя сложния и

интердисциплинарен по своя характер проблем на изследване, говори за дълбоките й познания по темата.

Изборът на методология безспорно отговаря на поставените хипотези, цел и изследователски въпроси. Тя е от смесен характер – използвани са методи както от областта на качествения, така и на количествения анализ. Така избраният хибриден подход подпомага реализирането на целта и доказването на хипотезите, формулирани в увода на труда.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем от 264 страници (включително списък на използваната литература) и 5 страници приложения. Работата се състои от увод, три глави и заключение.

В увода е мотивирана актуалността на труда, представена е целта на изследването, основните изследователски задачи и хипотези, както и избраната методология.

Първа глава е посветена на същността на заболяването, чиито икономически аспекти в глобален план са обект на изследването – диабет тип II и неговите усложнения. Тук кандидатът представя подробна информация относно същността на болестта, на причините за появата ѝ и след това на предпоставките за снижаване на разрастването на негативните последици от нея, каквото е диабетното стъпало. Интересното е, че от самото начало кандидатът поставя тези важни въпроси в икономическия им контекст от гледна точка на разходите за лечение както за здравната система, така и за отделните болели лица. Накрая на главата кандидатът анализира мястото и ролята на лечението на синдрома на диабетното стъпало за медицинския отрасъл като цяло.

Във фокуса на втора глава кандидат д-р Бруквица поставя социално-икономическите загуби за лечение на диабетното стъпало. На първо място анализира стойността на консервативното лечение на диабетните рани по диабетните стъпала и икономическото ѝ значение. След това разглежда подробно и критично и ампутацията на крайници от гледна точка на икономическите загуби в процеса на подготовка за операция, оперативното лечение, както и периода непосредствено след извършването на операциите. Накрая е представена ролята на мултидисциплинарното лечение на диабетното стъпало в икономическата му перспектива.

Обекта на третата, последна и най-голяма по обем глава на дисертационния труд е икономическият и финансов анализ на ползите от лечение на диабетно стъпало в Полша. Тази част от труда представлява същинското изследване на автора по избраната от нея тема. Тук тя анализира в подробности и в критичен план поредица от реални и съществени проблеми на ресурсното осигуряване и цялостната организация на лечението на диабетното стъпало. Започва с представяне на услугите, които се предлагат в рамките на лечебните заведения в Полша, преминава към прогнозиране на броя на обезщетенията, които се предоставят по време на лечението на захарния диабет в Полша. Преминава към лечебните процедури, които завършват с ампутации и завършва с анализ на косвените и нематериалните загуби от лечението на диабетното стъпало.

Изложението е обогатено с респектиращ брой графични материали – 48 таблици и 66 диаграми – които онагледяват анализа и аргументират позициите на кандидата.

В заключението нагледно и ясно са представени основните изводи от изследването.

Така представения дисертационен труд ми дава основания да приема, че в него се съдържат научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната научна област и демонстрира способности за самостоятелни научни изследвания.

5. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Представеният за рецензиране дисертационен труд безспорно притежава значимост за науката и практиката. Изследван е специфичен, същевременно често разпространен, сложен и мултидисциплинарен проблем, какъвто е лечението на диабетното стъпало в икономическия му контекст. Кандидатът е анализирала в сериозна дълбочина целия процес на възникване на болестта, протичането ѝ и задълбочаването във връзка с това доколко удачно е избраното лечение, какви са разходите и ползите от него, какви са последиците от неуместното лечение, но също така критично е разгледала и причините за прилагането на не най-доброто лечение в редица случаи, като доказва, че често пъти зад това стоят икономически мотиви.

Отчитайки всички това причислявам приносите на кандидата предимно към семейството на практико-приложните.

6. Лично участие на докторанта

Към момента няма информация, която да дава основание автентичността на представените дисертационен труд и научни публикации на кандидат д-р Ирена Бруквица да се поставя под съмнение.

7. Автореферат

Авторефератът е изготвен в съответствие с възприетите добри академични практики, в обем е от 30 страници и коректно представя дисертационния труд в сбит вид.

12. Критични забележки и препоръки

Нямам съществени критични бележки и препоръки.

13. Лични впечатления

Не познавам лично кандидата д-р Бруквица, но имам впечатления от работата ѝ по време на процеса на подготовката на дисертационния ѝ труд във ВУЗФ. Тя е изключително задълбочен учен със сериозен опит и познания както в теоретичен, така и в практико-приложен план.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам на д-р Бруквица да публикува резултатите от своя труд под формата на отделни статии в издания, индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, както и да обмисли публикуването на дисертационния си труд на английски език в някое от престижните световни издателски къщи, като Springer, McGraw Hill или някое друго, въпреки че вече го е направила в издателството на Университета по здравни науки в гр. Жерардов. Вероятно има начин това да стане след разрешение от това издателство.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за прилагане то му. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилата за условията и реда за придобиване на научната степен “доктор на науките” във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидата д-р Бруквицка притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“ на д-р Ирена Бруквицка в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика;

10.01.2024 г.

Рецензент:

(проф. д. ик. н. Виржиния Желязкова)